

вважається: якщо витрати на науку не перевищують 2 % ВВП, суспільство деградує; якщо витрати на освіту не перевищують 5 % ВВП, суспільство приречене на знищення. В Україні ці значення у кілька разів менші порогових, не кажучи про їхній мізерний обсяг [1, с. 115].

Можна зробити висновок, що Україна зможе розвиватися як європейська держава тільки за умови формування сучасної національної буржуазії, здатної опанувати найкращі досягнення науково-технологічної та інформаційної революції [2, с. 374–375]. Якщо говорити про нову систему управління людськими ресурсами, то вона передбачає сильну, організаційну культуру, яка б стимулювала розвиток взаємної відповідальності найманого працівника і роботодавця. Потреби населення є ключовими, і держава насамперед повинна їх вирішувати. Якщо держава їх проігнорує, то рівень добробуту теж буде підірваний. Дана система спрямована на підвищення економічної і соціальної ефективності роботи організації, підтримки її балансу із середовищем. Отже, ключовим фактором успіху є фізичний та інтелектуальний потенціал країни.

Література:

1. *Аніщенко В. О.* Адаптивне управління розвитком регіональних соціо-еколого-економічних систем // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 7. – С. 112–120.
2. Економічна теорія. Політекономія: Підручник . – К. : Знання-Прес, 2007. – 719 с.

В. П. Бех, Ю. В. Бех,
НПУ імені М. П. Драгоманова

СТРУКТУРА ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ВЗАЄМВІДНОСИН ІНСТИТУТУ ВЛАДИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ

Сучасний стан менеджменту планетарного організму свідчить про невідповідність його тим процесам соціального розвитку, які відбуваються. Як результат – на початок XXI століття до сих пір відсутня загальна теорія

управління. Управління не сприймається цілісним, а кадри соціального управління не розуміють горизонти і межі можливого впливу. Загальна теорія управління є розширеним і деталізованим інструментом управління різними видами систем – біологічної, технічної та соціальної. Для соціальної системи характерними є наявність соціального інституту влади і соціальної системи управління. Проблема полягає у тому, щоб знайти шлях модернізації соціальної системи управління.

Метою дослідження є демонстрація структури загальної теорії управління у якості джерела походження соціальних інститутів влади та системи управління та обґрунтування їх зв'язків.

Сучасний стан справ у сфері управління супроводжується появою усе нових концепцій управління, що розкриває перспективи узагальнення світоглядних засад загальної теорії управління, оскільки технічні, біологічні і соціальні системи є породженням одного суб'єкта – людини.

Соціальна система, як тип системи, для якої характерні організаційні та управлінські відносини, має семантичну природу. Ще К. Маркс, К. Поппер, Ю. Хабермас та інші підкреслювали, що так званий Третій світ являє собою продукт людської діяльності. Соціальний світ забезпечує виробництво і відтворення матеріальних благ і послуг, призначених для задоволення потреб фізичної людини. Одночасно внутрішній зміст людини розгортається у контексті «цінність – сенс», демонструючи наявність чуттєвої свідомості, підсвідомості, самосвідомості, надсвідомості, зрештою, космічної свідомості. Тобто мислення людини виконує функцію внутрішньої діяльності особистості, а рух можливий завдяки колективному мисленню і колективній рефлексії.

Соціальному світові притаманна фундаментальна властивість саморегуляції, коли зароджується соціальне управління. Таким чином, управління генетично пов'язане з саморегуляцією соціального життя і формується над соціальними системами, використовуючись людиною для управління системами – економічною, соціальною, політичною і культурологічною, аналогічно статусу управління технічними системами.

Сутність і зміст управління у горизонті соціального інституту і соціальної системи можливо визначити завдяки певному управлінському категоріальному апаратові, а саме через організаційний простір, організаційну атмосферу, організаційний клімат, організаційні відносини, організаційну взаємодію та її продукти: негентропія або ентропія, організаційна напруженість, організаційний потенціал, організаційні методи управління та ін. Особистість людини напряму залучена у цей процес, оскільки володіє організаційною енергією, організаційним мисленням, організаційною свідомістю, організаційною пам'яттю, нарешті, організаційною культурою.

Отже, особистість людини володіє організаційною свідомістю, сутність якої у відображенні, осмисленні та переживанні людиною впливу організаційних ідей, знань, поглядів, цінностей, норм поведінки, почуттів тощо на процеси утворення, упорядкування та вдосконалення оточуючого та свого власного буття [3]. Дослідження системи функцій організаційної свідомості та моделі її функціонування, формується на основі «управлінського циклу», замкненого на мету, свідчить, що системоутворюючий компонент такого циклу – прийняття рішень, яке реалізується на індивідуальному рівні за допомогою цілеутворення в процесі самоменеджменту особистості та, відповідно, цілепокладання – на колективному рівні в процесі управління (соціального, державного, корпоративного). Критерієм сформованості організаційної свідомості є організаційна культура, з певними показниками зрілості повсякденної та професійної індивідуальної організаційної культури, особливостями її виявлення у внутрішній і зовнішній стратегії колективного носія (фірми, суспільства).

Повертаючись до предметів дослідження, зазначимо, що соціальна система управління обслуговує соціальний інститут влади, маючи такі типи зв'язків: 1) породження, 2) структурування, 3) взаємодії, 4) перетворення, 5) функціонування, 6) розвитку, 7) управління, 8) конфліктування та 9) корекції [4]. Разом вони [соціальні інститути влади і управління] обслуговують внутрішньовидові соціальні зв'язки планетарного соціального організму:

економічні, виробничі, соціальні, політичні, аксіологічні, ідеологічні, культурологічні, екологічні та міжнародні.

Тож фокусуємось на різниці між соціальним інститутом влади і соціальною системою управління визначимо, що соціальний інститут влади характеризується: підсвідомістю людини, як місцем його [влади] функціонування; породжується цей інститут завдяки природному смислогенезу та містить упаковані смисли; з теоретичної точки зору можна опанувати цей феномен завдяки фундаментальній науці, суб'єктами цього процесу, відповідно – наукові працівники реалізуючи науково-дослідну діяльність. У той час соціальна система управління функціонує у свідомості людини, породжуючись завдяки інтелектуальній діяльності людини, розпаковуючи закладені смисли. Людина та суспільство стають носіями цього феномену реалізуючись у прикладному менеджменті, через практичну діяльність менеджера.

Зауважимо, що соціальний інститут влади є сталим у межах певного типу цивілізаційного розвитку, а соціальні системи управління можуть суттєво відрізнитися залежно від поведінки людини. Сталість соціального інституту влади обумовлена структурою даного явища. В соціології виділяють риси і ознаки, характерні для всіх соціальних інститутів: установки і зразки поведінки; культурні символи; утилітарні культурні риси; усні і письмові кодекси поведінки; ідеологія.

Таким чином, проаналізувавши концепції управління та джерела щодо організаційних явищ, сформовано авторську ідею структури загальної теорії управління, за аналогією структури класичної соціологічної теорії [2]. Ключова роль цієї концепції полягає у тому, щоб забезпечувати упорядкування взаємодії усіх учасників (від сфери техніки до соціосфери) соціального світу, оскільки вони обслуговують одне одного, тобто поставляють одне одному необхідні функції для поточної життєдіяльності і подальшого розвитку.

Структура загальної теорії управління

Організаційний рівень ЗТУ	Специфіка теоретичних узагальнень процесів управління	Зміст теорій, концепцій, парадигм, ідей
Вищий рівень ЗТУ	Фундаментальна основа теорії управління	<ul style="list-style-type: none"> • категоріальний апарат теорії управління • режими функціонування систем управління; • зворотний зв'язок в управлінні; • ресурсне забезпечення управління тощо
Середній рівень ЗТУ	Теорія управління технічними системами	<ul style="list-style-type: none"> • теорія кодування; • теорія розпізнавання образів; • теорія формальної мови тощо
	Теорія управління біологічними системами	<ul style="list-style-type: none"> • екоменеджмент; • управління організмом людини; • управління тваринними організмами; • управління ГМО (клонування)

	Теорія управління соціальними системами	<ul style="list-style-type: none"> • теорія державного управління; • теорія місцевого самоврядування; • теорія кадрової політики тощо
Нижній рівень ЗТУ	Теорія управління корпоративними структурами	<ul style="list-style-type: none"> • стратегічний менеджмент; • інформаційний менеджмент; • інноваційний менеджмент тощо
	Теорія управління мережами	<ul style="list-style-type: none"> • теорія соціальних комунікацій; • теорія космічних комунікацій; • теорія політичних комунікацій тощо
	Теорія управління комбінованими системами	<ul style="list-style-type: none"> • управління біосоціальними системами; • управління біотехнічними системами • управління соціотехнічними системами тощо
	Теорія управління особистістю	<ul style="list-style-type: none"> • концепція самоменеджменту; • концепція тайм-менеджменту; • нейроменеджмент тощо

Тож взаємовідносини соціального інституту влади та системи управління мають організаційний характер з причинно-наслідковими взаємозв'язками.

Основою для їх взаємовідносин стає людська особистість як ядро утворення соціального світу, а тому саме в ньому [соціальному світі] зароджується управління. Причому зародження відбувається лише при необхідності процесів регуляції та саморегуляції. Влада є атрибутивною характеристикою управління, яке обслуговує соціальний інститут влади. Зазначимо, що останній є явищем, що залежить від характеру цивілізаційного етапу розвитку планетарної спільноти. Соціальна ж система управління є більш динамічним явищем і залежить від світогляду людини та конкретно історичних умов, в яких вона функціонує.

Дуальність буття явища глобальної організації планетарним розвитком вимагає від нас глибше розглянути і подати в теоретичному вигляді параметричні характеристики, з одного боку, соціального інституту глобальної влади як незалежного від людини явища в структурі планетарного соціального організму, а з іншого – відтворити засобами когнітивного аналізу соціальну систему глобального управління як відносно самостійного моменту планетарного життя і цілком підвладного регуляції з боку менеджменту.

Література:

1. *Бех В. П.* Соціальне управління у контексті саморегуляції соціального організму країни: монографія / В. П. Бех, Ю. В. Бех, С. М. Попов; за наук. ред. В. П. Бека. – Запоріжжя: Просвіта, 2012. – 572 с.
2. *Бех Ю. В.* Філософський модус загальної теорії управління: монографія / Ю. В. Бех; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 478 с.
3. *Козловська Г. В.* Організаційна свідомість: індивідуальне і суспільне : монографія / Г. В. Козловська. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – 203 с.
4. *Монсон П.* Современная западная социология: теории, традиции, перспективы / П. Монсон; [пер. со шв.]. – СПб. : Изд-во «Нотабене», 1992. – 445 с.
5. *Юдин Э. Г.* Системный подход и принцип деятельности / Э. Г. Юдин. – М. : Наука, 1978. – 392 с.